

Postanowienia
Polskiego Związku
Piłki Nożnej

ARTYKUŁ 1 – Pole gry

Wymiary pola gry

1. Zawody mistrzowskie Ekstraklasy mogą być rozgrywane jedynie na polach gry, których długość jest nie mniejsza niż 105 m, a szerokość nie mniejsza niż 68 m. Pozostałe zawody mistrzowskie szczebla centralnego mogą być rozgrywane jedynie na polach gry, których długość jest nie mniejsza niż 100 m, a szerokość nie mniejsza niż 64 m.
Wszystkie inne pola gry należy wyznaczyć w wymiarach określonych warunkami lokalnymi, jednak zgodnie z obowiązującymi przepisami, zachowując proporcje między ich długością i szerokością.

Oznaczenie pola gry

2. Prowadzenie zawodów bez wyraźnie oznaczonych linii mających zasadnicze znaczenie dla prawidłowego przebiegu gry jest niedozwolone. Linie te na polecenie sędziego muszą być poprawione.
3. Linia środkowa jest linią neutralną – należy jednocześnie do jednej i drugiej połowy pola gry. Zawodnik znajdujący się na linii środkowej uważany jest za zawodnika przebywającego na swojej połowie pola gry.
4. Na zawodach szczebla centralnego organizator powinien:
  - określić maksymalną liczbę fotografów wokół pola gry,
  - wyznaczyć linię fotografa poza liniami bramkowymi w odległości co najmniej 2 metrów od chorągiewki różnej przez punkt oddalony co najmniej 6 metrów za słupkami bramkowymi,
  - zakazać fotografom przekraczania tych linii,
  - zabronić używania sztucznego światła lamp błyskowych,
  - jednolicie oznakować uprawnionych fotoreporterów.
5. Powierzchnia zawarta pomiędzy linią bramkową a siatką bramki znajduje się poza polem gry i nie jest jego częścią.

Chorągiewki

6. Chorągiewki różne i środkowe o wymiarach 30 cm x 40 cm powinny być koloru jasnego.
7. Drzewce chorągiewek muszą być umocowane w podłożu tak, aby poddawały się naporowi zawodników.
8. Sędziemu nie wolno prowadzić zawodów bez chorągiewek różnych, a zawodnikom nie wolno ich usuwać lub odchyłać. Uszkodzona chorągiewka różna musi zostać zastąpiona inną chorągiewką.
Umieszczenie chorągiewek na przedłużeniu linii środkowej w odległości co najmniej 1m od linii bocznej jest zalecane, ale nie jest wymagane.

Bramki

9. Słupki bramkowe i poprzeczki mają szerokość i głębokość 10-12 cm.
10. Siatki bramkowe muszą być sporządzone z materiałów nie zagrażających bezpieczeństwu zawodników.

Weryfikacja pola gry

11. Każde pole gry i jego najbliższe otoczenie przeznaczone do rozgrywania zawodów musi być zweryfikowane. W pracach komisji weryfikacyjnej musi z urzędu brać udział przedstawiciel Kolegium Sędziów.
Przeprowadzenie weryfikacji pola gry bez przedstawiciela Kolegium Sędziów jest niedopuszczalne.
Komisja sporządza protokół weryfikacji w 2 egzemplarzach, z których jeden otrzymuje gospodarz obiektu i ma obowiązek umieścić go w szatni sędziowskiej na widocznym miejscu.
12. Organizator zawodów ma obowiązek powiadomienia drużyn o terminie i miejscu zawodów zgodnie z regulaminem danych rozgrywek. Zobowiązany jest również do przygotowania pola gry zgodnie z Przepisami Gry.
13. O przydatności pola gry do zawodów rozstrzyga sędzia w dniu zawodów. Oceniając przydatność pola gry do zawodów, sędzia bierze pod uwagę stan nawierzchni pola gry, jego niezbędne wyposażenie oraz oznakowanie. Ocenia również czy stan przygotowanego do zawodów pola gry nie zagraża bezpieczeństwu uczestników zawodów. Decyzja podjęta przez sędziego jest ostateczna.
14. Jeżeli usterki, które zdaniem sędziego rzutowały na negatywną ocenę przydatności pola gry do zawodów nie zostaną usunięte, to zawody zarówno o mistrzostwo jak i towarzyskie nie mogą się odbyć.
15. Jeżeli stan pola gry, na skutek warunków atmosferycznych, uniemożliwia prawidłowe przeprowadzenie zawodów głównych – sędzia wyznaczony do prowadzenia przedmeczku winien zgłosić swoje zastrzeżenia organizatorowi zawodów. W tym przypadku organizator musi przenieść przedmecz na inne pole gry lub odwołać go.
16. Jeżeli w czasie zawodów zostanie uszkodzona bramka, chorągiewka różna lub linie mające zasadnicze znaczenie dla prawidłowego przebiegu gry staną się niewidoczne, wówczas sędzia nie kończy zawodów przed upływem ustalonego czasu gry, lecz poleca organizatorowi zawodów usunięcie usterek. Jeżeli organizator zawodów nie jest w stanie usunąć usterek w ustalonym realnym czasie, zawody należy zakończyć. Sędzia w każdym przypadku winien wyczerpać wszystkie środki i możliwości pozwalające na doprowadzenie zawodów do końca.
17. Na zawodach drużyn młodzieżowych poniżej 16 roku życia, gdzie odrębne regulaminy rozgrywek przewidują grę na małe, przenośne bramki, sędzia ma obowiązek dokładnie sprawdzić czy stan tych bramek nie zagraża bezpieczeństwu zawodników oraz czy są one dobrze przymocowane do podłoża i zabezpieczone przed przewróceniem się.

ARTYKUŁ 1 – Pole gry

18. Przeszkody stałe znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie pola gry, mogące stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa zawodników, muszą być usunięte albo odpowiednio zabezpieczone przed rozpoczęciem zawodów, o ile znajdują się bliżej niż 3 m od linii bocznej lub 8 m od linii bramkowej.

Protesty dotyczące stanu pola gry

19. Protesty dotyczące stanu pola gry mogą być wnoszone do sędziego przed rozpoczęciem, jak też w trakcie zawodów. Protesty muszą być przez sędziego zbądane, a w przypadkach uzasadnionych sędzia musi – poprzez kapitana drużyny gospodarzy – wyznaczyć organizatorom zawodów czas na usunięcie ewentualnych usterek.
20. Sędzia musi umieścić w sprawozdaniu z zawodów treść protestu dotyczącego stanu pola gry, jak również wydane zarządzenia.

Organizacja widowisk piłkarskich

21. Organizator zawodów odpowiedzialny jest za utrzymanie porządku i spokoju publicznego na widowni i obiekcie, na którym rozgrywane są zawody przed ich rozpoczęciem, w czasie ich trwania jak i po ich zakończeniu. Organizator zawodów musi zabezpieczyć niezbędną ilość służb porządkowych odpowiednio oznakowanych.
22. Organizator zawodów musi przygotować dla uczestników zawodów oraz sędziów oddzielne, odpowiednio wyposażone szatnie znajdujące się w pobliżu pola gry. Przez okres ich użytkowania muszą one pozostawać pod stałym nadzorem organizatora zawodów.
23. Przejścia dla uczestników zawodów pomiędzy szatnią a polem gry powinny być odpowiednio zabezpieczone lub wyodrębnione od miejsc przeznaczonych dla publiczności.
24. Organizator zawodów musi zapewnić uczestnikom rozgrywanych zawodów pomoc medyczną w zakresie określonym przez regulamin danych rozgrywek przez cały czas ich trwania.
25. Organizator zawodów ma obowiązek zakazać wstępu na obiekt, na którym rozgrywane są zawody, osobom nietrzeźwym. Osoby zakłócające porządek, prowokujące do agresji, wznoszące ordynarne okrzyki muszą być bezzwłocznie usunięte poza obiekt sportowy. Odpowiednie zarządzenia informujące publiczność muszą być zawarte w regulaminach umieszczonych w miejscach łatwo dostępnych i widocznych.
26. Zawody piłki nożnej nie mogą odbywać się w żadnym przypadku na polach gry zamkniętych na mocy decyzji związkowego organu dyscyplinarnego lub państwowej władzy administracyjnej. Przed każdymi zawodami sędziowie oraz delegaci/obserwatorzy PZPN mają obowiązek sprawdzenia dokumentów zezwalających na przeprowadzenie zawodów piłki nożnej na danym polu gry.

Systemy używania piłek

1. Mecz może być rozgrywany systemem tradycyjnym lub wielopiłkowym.
2. W systemie tradycyjnym do gry używa się tej samej piłki meczowej, a piłki zapasowe użyte są tylko wtedy, gdy piłka meczowa pęknie, stanie się niezdatna do gry lub zostanie wykopnięta tak daleko od pola gry, że zdaniem sędziego użycie piłki zapasowej znacząco przyspieszy wznowienie gry.
3. W systemie wielopiłkowym do gry używa się wszystkich piłek (minimum 6), z których jedna używana jest bezpośrednio do gry a pozostałe rozmieszczone są równomiernie wokół pola gry i znajdują się w posiadaniu przeszkolonych chłopców do podawania piłek. W każdej chwili, gdy piłka wyjdzie z gry, chłopiec, który jest najbliższym zawodnikowi oczekującego na powrót piłki, winien podać swoją piłkę do tego zawodnika – gra jest kontynuowana tą piłką.
4. Chłopcy do podawania piłek winni nosić stroje sportowe tego samego koloru, lecz różnego od kolorów noszonych przez obie drużyny na polu gry oraz sędziów.

Ocena przydatności i wybór piłek do gry

5. O przydatności piłek do gry rozstrzyga wyłącznie sędzia.
6. Przed rozpoczęciem zawodów sędzia zobowiązany jest dokonać wyboru piłek oraz sprawdzić ich cechy fizyczne: wagę, obwód i ciśnienie zgodnie z Art. 2.
7. Wybrane do gry piłki pozostają pod kontrolą sędziów do końca zawodów.
8. Sędzia powinien w każdym przypadku zarządzić wymianę piłek w czasie trwania zawodów, jeżeli jego zdaniem, wymiana ta ułatwi zawodnikom grę, a widzom jej obserwację.

Wymiana piłki niezdatnej do gry

9. Jeżeli podczas zawodów piłka oraz piłki zapasowe staną się niezdatne do gry, względnie zabraknie piłki do kontynuowania gry – sędzia nie kończy zawodów przed upływem ustalonego czasu gry, lecz wyznacza realny czas na dostarczenie piłki zdatnej do gry. Niedostarczenie przez organizatora zawodów zdatnej do gry piłki w wyznaczonym czasie zobowiązuje sędziego do zakończenia zawodów (z zastrzeżeniem pkt 10).
10. Jeżeli organizatorzy dostarczą piłkę po zakończeniu zawodów z powodu jej braku a obie drużyny znajdują się ciągle na boisku bądź w drodze do szatni, to zawody te – o ile pozwolą na to warunki atmosferyczne (zapadające ciemności) – powinny być kontynuowane.

ARTYKUŁ 2 – Piłka

Obowiązki organizatora zawodów

11. Podczas zawodów szczebla centralnego, organizator zobowiązany jest – zgodnie z regulaminem tych rozgrywek – do zapewnienia odpowiedniej ilości chłopców do podawania piłek. Musi on pouczyć ich o konieczności szybkiego dostarczenia piłki zawodnikom.

Nie wywiązywanie się chłopców do podawania piłek z tych obowiązków musi być odnotowane przez sędziego w sprawozdaniu z zawodów.

Związki Piłki Nożnej zobowiązane są do określenia zawodów mistrzowskich, w czasie których organizator może być zwolniony od tego wymogu.

Zagrywanie piłką w pobliżu pola gry

12. Zabrania się zawodnikom rezerwowym i chłopcom do podawania piłek zagrywania przez nich piłką poza liniami bramkowymi lub bocznymi w czasie trwania zawodów. Obowiązkiem sędziego jest niedopuszczenie do tego rodzaju postępowania.

ARTYKUŁ 3 – Liczba zawodników

Zawodnicy

1. Zawody nie mogą być kontynuowane jeżeli w jednej z drużyn jest mniej niż 7 zawodników.
2. Do sprawozdania z zawodów dopuszcza się wpisanie maksimum siedmiu zawodników rezerwowych.
3. Zawodnik nie posiadający aktualnie ważnej karty zdrowia nie może zostać dopuszczony do wzięcia udziału w zawodach.

Kapitan drużyny

4. Każda drużyna musi mieć kapitana. Prawo zwracania się do sędziego w sposób taktowny, w sprawach dotyczących zawodów, przysługuje wyłącznie kapitanowi drużyny i tylko w czasie przerwy w grze. Na ewentualne pytanie kapitana drużyny, sędzia udziela zwięzłej i jednoznacznej odpowiedzi – nie dopuszczając do polemiki. Kapitanowi, nie wolno okazywać dezaprobaty dla decyzji sędziego. Jeżeli z jakichkolwiek powodów kapitan opuszcza boisko przed końcem zawodów, winien przed zejściem przekazać swojemu zastępcy wyróżniającą go opaskę.

Składy drużyn

5. Przed rozpoczęciem każdego zawodów kierownicy drużyn wpisują czytelnie do sprawozdania z zawodów imiona i nazwiska zawodników oraz zawodników rezerwowych. Kapitan i kierownik każdej drużyny, czytelnie podpisują wypełnione w sprawozdaniu z zawodów składy drużyn, poświadczając w ten sposób uprawnienia do udziału w zawodach zgłoszonych przez nich zawodników i zawodników rezerwowych. Nazwiska kapitanów drużyn muszą być podkreślone i oznaczone skrótem kpt. Do wzięcia udziału w zawodach uprawnieni są jedynie zawodnicy i zawodnicy rezerwowi wpisani do protokołu z zawodów.
6. Oba zespoły muszą dostarczyć wypełnione sprawozdanie do sędziego najpóźniej:
  - na zawodach szczebla centralnego – 60 minut przed rozpoczęciem zawodów,
  - na pozostałych zawodach – 30 minut przed rozpoczęciem zawodów.Pierwszych 11 zawodników rozpoczyna zawody, pozostałych 7 jest zawodnikami rezerwowymi.

ARTYKUŁ 3 – Liczba zawodników

7. Po tym jak sprawozdanie zostało wypełnione, podpisane przez obie drużyny i zwrócone do sędziego i jeżeli zawody nie zostały jeszcze rozpoczęte, mają zastosowanie następujące instrukcje:
  - a) Jeżeli jakkolwiek z pierwszych 11 zawodników nie jest zdolny do rozpoczęcia zawodów z jakiegokolwiek przyczyny, to może być zastąpiony przez jednego z zawodników rezerwowych. Takie zastąpienie pomniejszy ilość zawodników rezerwowych. Podczas zawodów nadal można wymienić 3 zawodników.
  - b) Jeżeli jakkolwiek z 7 zawodników rezerwowych nie może wyjść na boisko z jakiegokolwiek przyczyny, to nie może być zastąpiony, co oznacza, że ilość zawodników rezerwowych zostanie pomniejszona.
  - c) Jeżeli bramkarz wpisany do sprawozdania nie może wziąć udziału w zawodach z jakiegokolwiek przyczyny, to następny bramkarz nie wpisany uprzednio do sprawozdania może go zastąpić.

Niekompletny skład drużyny

8. Drużyna rozpoczynająca zawody w niekompletnym składzie – liczącą mniej niż jedenastu zawodników – może w ciągu całego okresu trwania zawodów uzupełnić swój podstawowy skład zawodnikami wpisanymi do sprawozdania. O uzupełnianiu podstawowego składu drużyny sędzia musi zostać powiadomiony przez jej kapitana bądź kierownika drużyny. Zawodnicy, którzy przybędą na stadion po rozpoczęciu gry, nie mogą być dopisani do protokołu z zawodów.

Wejście i opuszczenie pola gry przez zawodnika

9. Drużyny zobowiązane są do stawienia się na polu gry w takim czasie, aby sędzia mógł (po sprawdzeniu ubioru i przeprowadzeniu losowania) punktualnie o wyznaczonej godzinie rozpocząć zawody. Taki sam obowiązek musi być przestrzegany przez drużyny po zakończeniu przerwy między pierwszą i drugą połową zawodów, a także ewentualnych dogrywek.
10. Zawodnik od momentu otrzymania od sędziego zgody na opuszczenie pola gry, do czasu jego opuszczenia, nie może brać udziału w grze.
Jeżeli zawodnik, zanim opuści pole gry, bierze czynny udział w grze, to zostanie napomniany za niesportowe zachowanie. Przerwana gra zostanie wznowiona rzutem wolnym pośrednim z miejsca gdzie znajdowała się piłka w momencie przerwania gry
11. Zawodnik, którego wejście na pole gry wymaga zgody sędziego, powinien czekać do czasu otrzymania od sędziego przyzwalającego znaku.
Prawo zezwolenia zawodnikowi wejścia na pole gry nie może być scedowane na sędziego asystenta, a zawodnik, który wejdzie na boisko po otrzymaniu zgody od sędziego asystenta, winien być traktowany jako wchodzący bez zgody sędziego.

ARTYKUŁ 3 – Liczba zawodników

Wymiana zawodnika

12. Regulamin każdych rozgrywek określa maksymalną ilość wymian zawodników, do której uprawniona jest drużyna podczas trwania zawodów,
13. Wymiana zawodników musi być przeprowadzona, wyłącznie w czasie przerwy w grze, z zachowaniem porządku i mieć następujący przebieg:
  - osoba funkcyjna wpisana do sprawozdania wręcza wyznaczonemu sędziemu technicznemu względnie sędziemu asystentowi nr 1 kartkę wymiany zawodnika, która zawiera; nazwisko, imię i numer zawodnika wprowadzanego do gry oraz te same dane zawodnika opuszczającego pole gry, minutę dokonanej wymiany i nazwę drużyny, której ta wymiana dotyczy,
  - zawodnik rezerwowy – wchodzący do gry – oczekuje przy linii środkowej na pozwolenie sędziego na wejścia na pole gry, po uprzednim opuszczeniu go przez schodzącego współpartnera,
  - do oczekującego zawodnika rezerwowego może podejść jedynie jedna osoba funkcyjna wpisana do sprawozdania z zawodów,
  - sędziowie powinni przyspieszyć procedurę wymiany zawodników tak, aby nie tracić niepotrzebnie czasu trwania zawodów.
14. W zawodach prowadzonych z udziałem klubowych sędziów asystentów wymiana zawodnika na zawodnika rezerwowego następuje na wniosek kapitana drużyny. Obowiązki sędziego asystenta w zakresie wymiany zawodnika przejmuje sędzia. Usne zgłoszenie wymiany przez kapitana drużyny zobowiązuje sędziego do odnotowania odpowiednich danych.
15. Jeżeli po opuszczeniu boiska przez zawodnika przeznaczanego do wymiany, zanim zawodnik rezerwowy wejdzie na pole gry, zrezygnowano z wymiany, to zawodnik który opuścił już boisko może powrócić na nie za zgodą sędziego.

Zawodnicy rezerwowi

16. Na ławce dla zawodników rezerwowych, poza siedmioma zawodnikami rezerwowymi wpisanymi do sprawozdania z zawodów, może przebywać maksimum sześć osób, a mianowicie: trener, asystent trenera, kierownik drużyny, lekarz, i masażysta i inna osoba wpisana do załącznika. Nazwiska tych osób winny być wpisane w załączniku do sprawozdania z zawodów – przed zawodami.
17. Zawodnicy rezerwowi nie są upoważnieni do udzielania jakichkolwiek wskazówek zawodnikom.
18. Sędzia nie ma prawa udzielania kar indywidualnych osobom towarzyszącym drużynom, uprawnionym do zajmowania miejsc na ławce dla zawodników rezerwowych, może jednak usunąć te osoby z ławki rezerwowych, poza bezpośrednie otoczenie pola gry.

ARTYKUŁ 3 – Liczba zawodników

19. Zawodnik rezerwowy może rozgrzewać się za liniami bocznymi pola gry nie wpływając swoją osobą na przebieg gry i komfort pracy sędziów (nie może również przebywać po przeciwnej stronie sędziego asystenta). Zawodnik rezerwowy podczas rozgrzewki nosi ubiór, którego kolor odróżnia go od ubioru zawodników obu drużyn.
20. Zawodnicy rezerwowi mogą rozgrzewać się poza własnymi bramkami tylko w wyjątkowych wypadkach, po uzyskaniu przed rozpoczęciem zawodów zgody sędziego.
21. Na spotkaniu przedmeczowym, sędzia dokładnie ustala gdzie powinni się rozgrzewać (za pierwszym sędzią asystentem lub za reklamami za bramką) i ilu zawodników rezerwowych może rozgrzewać się jednocześnie. Wyjątkowo, jeżeli miejsce na to pozwoli, sędzia może zezwolić siedmiu zawodnikom z każdej drużyny, aby rozgrzewali się jednocześnie w wyznaczonym miejscu. Jeżeli w danej klasie rozgrywkowej nie przewidziane są spotkania przedmeczowe, wyżej podane ustalenia przekazywane są przez sędziego kierownikom obu drużyn. Jeżeli drużyna w trakcie meczu wykorzysta swój limit zmian, to dalsza rozgrzewka pozostałych zawodników rezerwowych jest nieuprawniona.

Zawodnicy i zawodnicy rezerwowi wykluczeni z gry

22. Zawodnik, zawodnik rezerwowy, względnie zawodnik wymieniony wykluczeni z gry nie mają prawa zajmować miejsca na ławce dla zawodników rezerwowych i w bezpośrednim otoczeniu pola gry, niezależnie od tego, w jakim ubiorze się znajdują.
23. Jeżeli z jakiegokolwiek powodu bramkarz zostanie przez sędziego wykluczony z gry, to zastąpi go zawodnik z pola, względnie (po zachowaniu procedur) bramkarz rezerwowy. Sędzia może zezwolić na krótką rozgrzewkę bramkarza rezerwowego. O czasie trwania tej rozgrzewki – biorąc pod uwagę panujące warunki pogodowe – decyduje wyłącznie sędzia.

ARTYKUŁ 4 – Ubiór zawodników

1. Każdy zawodnik musi nosić swój ubiór we właściwy sposób. Koszulki zawodników mają być wpuszczone w spodenki, a skarpety mają być podciągnięte do kolan.
2. Zawodnicy powinni mieć koszulki z numerami na plecach. Numery o wysokości co najmniej 30 cm powinny być wykonane w kolorze kontrastującym wyraźnie z kolorem koszulek tak, by mogły być z daleka widoczne.
Wpisanie imion oraz nazwisk zawodników i zawodników rezerwowych do sprawozdania z zawodów winno być dokonane zgodnie z numeracją koszulek zawodników. Prawdliwość tego stwierdzają podpisami kapitan i kierownik drużyny.

Kolory kostiumów zawodników

3. Jeżeli zawodnicy mają przystąpić do zawodów w ubiorach tego samego lub podobnego koloru, drużyna gospodarzy ma obowiązek – na polecenie sędziego – zmienić ubiór. Na zawodach szczebla centralnego obowiązek dostosowania koloru koszulek spoczywa na drużynie przyjezdnej, która w związku z tym musi być wcześniej powiadomiona o kolorach strojów, w jakich drużyna gospodarzy wystąpi przed własną widownią.
4. Kolor skarpet zawodników:
  - Zabezpieczenie ochraniaczy musi znajdować się albo pod skarpetami (tzn. bezpośrednio na skórze) albo być tego samego koloru co skarpety.
  - Jako rozwiązanie tymczasowe, mając na uwadze całkowite wyeliminowanie różnokolorowych zabezpieczeń, sędzia może zezwolić na zastosowanie pojedynczego, cienkiego białego paska taśmy lub bandaży elastycznego dla podtrzymania ochraniaczy goleni na skarpetach ale o maksymalnej szerokości 2 centymetrów.

Kontrola ubioru zawodników

5. Sędzia musi sprawdzić czy zawodnicy posiadają zgodny z przepisami gry ubiór – w szczególności obuwie – przed rozpoczęciem zawodów, przed drugą połową zawodów, dogrywką i w innym czasie kiedy taka potrzeba zachodzi. Kontrola ubioru przed rozpoczęciem zawodów, jak i przed ich drugą połową, winna odbywać się w miejscu do tego przeznaczonym, możliwie najmniej widocznym dla publiczności, tuż przed wejściem na pole gry.
6. Czas gry stracony na sprawdzanie ubioru zawodników należy doliczyć do czasu gry tej części zawodów, w której wystąpiła przerwa dla kontroli ich ubioru.
7. Zawodnikom wychodzącym na rozgrzewkę zabrania się zakładania na wierzch dodatkowych koszulek, bluz itp., posiadających napisy, symbole lub znaki nie związane z własnym klubem względnie sponsorem. Każdy przypadek nie przestrzegania tego postanowienia winien być przez sędziego odnotowany w sprawozdaniu z zawodów.

ARTYKUŁ 4 – Ubiór zawodników

Niedopuszczenie zawodnika do gry

8. Jeżeli zawodnik zamierza grać z opatrunkiem chroniącym go przed kontuzją (nawet za zgodą lekarza), sędzia ma prawo nie dopuścić go do gry jeśli stwierdzi, że opatrunek stanowi zagrożenie dla innych zawodników.

Uprawnienia i zadania sędziów

1. Do prowadzenia zawodów uprawniony jest sędzia wyznaczony przez Kolegium Sędziów.
2. Każdy sędzia zobowiązany jest do prowadzenia zawodów sumiennie, obiektywnie, na najwyższym poziomie fachowym, zgodnie z duchem „Przepisów gry w piłkę nożną” i bezwzględnym przestrzeganiem zasad etyki sportowej.
3. Sędzia po zakończeniu meczu i omówieniu zawodów przez obserwatora, ma prawo złożyć publiczne oświadczenie wyjaśniające podjęte przez niego na boisku decyzje.

Władza sędziego

4. Władza sędziego nadana mu przez Przepisy Gry rozpoczyna się z chwilą przystąpienia do pełnienia swoich obowiązków w miejscu rozgrywania zawodów, do czasu zakończenia wszystkich czynności związanych z prowadzeniem zawodów.
5. Wszelkie incydenty zaistniałe po zakończeniu wszystkich czynności związanych z prowadzeniem zawodów przez sędziego, muszą zostać opisane w sprawozdaniu z zawodów.

Sędzia na polu gry

6. Kontakt piłki z sędzią w czasie trwania gry nie powoduje przerwania gry. Piłka jest nadal w grze, a zawodnicy winni ją kontynuować.
7. Sędzia ma obowiązek w sposób widoczny sygnalizować zawodnikom i publiczności tuż przed zakończeniem każdej połowy zawodów (względnie dogrywki) ilość czasu (minut) doliczonego na skutek nienormalnych przerw w grze.

Korzyść

8. Jeżeli sędzia nie przerywa gry, kiedy drużyna, przeciwko której popełniono przewinienie, odnosi korzyść z takiego rozstrzygnięcia, to musi on zasignalizować przewidzianym Przepisami Gry gestem zastosowaną korzyść. Zaleca się użycie w tym przypadku również głosu.
9. Sygnalizacja „grać dalej – korzyść” może mieć miejsce tylko wtedy, gdy zaistniało przewinienie, a poszkodowany zawodnik lub jego współpartner pozostaje przy piłce. Wszelka wizualna sygnalizacja sędziego musi być zgodna z ustaleniami FIFA w tym zakresie.

ARTYKUŁ 5 – Sędzia

Obowiązki sędziego przed zawodami

10. Zespół sędziowski wyznaczony do prowadzenia zawodów przez Kolegium Sędziów, zobowiązany jest do przybycia na miejsce rozgrywania zawodów, co najmniej 45 minut (na zawodach szczebla centralnego: Ekstraklasa –co najmniej 2 godziny; – I i II liga co najmniej 1.5 godziny) przed ich rozpoczęciem w celu:
  - sprawdzenie protokołu weryfikacji boiska.
  - sprawdzenia czy pole gry nadaje się do przeprowadzenia zawodów,
  - odebrania sprawozdania z zawodów z wypełnionymi składami drużyn,
  - sprawdzenia kart zdrowia zawodników,
  - dokonania oceny przydatności i wyboru piłek do gry,
  - przyjęcia ewentualnych protestów od kapitanów drużyn,
  - omówienia zasad prowadzenia zawodów z sędziami asystentami oraz sędzią technicznym,
  - kontroli ubioru zawodników przed wejściem na pole gry.
11. Kontrola pola gry pod względem jego przydatności do gry – w danych zawodach – polega na sprawdzeniu, czy:
  - wyposażenie pola gry odpowiada wymogom Przepisów Gry,
  - siatki bramkowe są dokładnie przymocowane do bramek i podłoża,
  - wszystkie linie oznakowania pola gry są wyraźne,
  - wszystkie przeszkody stałe, jak słupy, ławki, rowy itp., mogące stwarzać niebezpieczeństwo dla uczestników zawodów, znajdują się w odpowiedniej odległości od linii bocznych (3 m) i linii bramkowych (8 m) lub są odpowiednio zabezpieczone,

Oceniając przydatność pola gry do zawodów sędzia winien wziąć pod uwagę przede wszystkim to, czy jego stan nie zagraża bezpieczeństwu uczestników zawodów.

Pomoc sędziów asystentów

12. Sędziowie asystenci są pomocnikami sędziego. Sędzia może nie uwzględnić sygnalizacji sędziego asystenta, jeżeli zaistniałe zdarzenie z zajmowanego przez siebie miejsca na polu gry sam mógł lepiej ocenić.
13. Obowiązkiem sędziego jest respektowanie wskazań i oświadczeń wyznaczonego związkowego sędziego asystenta dotyczących zdarzeń, których sam nie mógł zobaczyć.
14. Sędzia nie uwzględni sygnalizacji sędziego asystenta, jeżeli jest przekonany, że sygnalizowane przewinienie nie wymaga przerwania gry lub jej przerwanie przyniosłoby korzyść drużynie, która zawiñła. Fakt nie przyjęcia sygnalizacji powinien być znakiem umownym – gestem – przekazany sędziemu asystentowi.

Sprawozdanie z zawodów

15. Po każdym zawodach sędzia jest zobowiązany do wypełnienia sprawozdania z zawodów ściśle według wymogów organizatora rozgrywek i Kolegium Sędziów. W szczególności musi podać:

- imiona i nazwiska sędziów,
- rodzaj zawodów,
- datę, godzinę i miejsce rozegrania zawodów,
- nazwy drużyn uczestniczących w zawodach,
- wynik końcowy zawodów – cyframi i słownie – oraz wynik do przerwy,
- nazwę drużyny, która została zwycięzcą lub określenie „remis”,
- stan atmosferyczny, stan pola gry, porządek przed, podczas i po zawodach,
- dokonane wymiany zawodników, wpisując nazwiska i imiona oraz numery zawodników, nazwę drużyny i minutę, w której dokonano każdej wymiany,
- kary indywidualne – napomnienia i wykluczenia z gry – nałożone na zawodników i zawodników rezerwowych, podając minutę nałożenia kary, numer, imię i nazwisko ukaranego zawodnika oraz szczegółowy opis przebiegu zdarzenia lub zdarzeń, które stanowiły podstawę do podjęcia przez sędziego decyzji o udzieleniu zawodnikowi kary indywidualnej,
- stwierdzenie faktu sprawdzenia kart zdrowia i przydatności ubioru zawodników do gry,
- ocenę zachowania się publiczności i osób towarzyszących drużynom,
- czas przedłużenia każdej połowy zawodów z powodu nienormalnych przerw w grze.

Sprawozdanie powinno być wypełnione w sposób czytelny, rzeczowy i zwięzły. Opis powinien dotyczyć przypadków, które miały negatywny wpływ na zachowanie dyscypliny i porządku oraz nieszczęśliwych wypadków, kontuzji.

Sprawozdanie musi być wysłane listem poleconym w ciągu 48 godzin po zakończeniu zawodów lub w tym terminie osobiście złożone we właściwym Kolegium Sędziów – chyba, że Regulaminy rozgrywek stanowią inaczej.

16. Od sezonu 2010/2011 na zawodach I ligi sposób wypełniania i przekazywanie sprawozdania z zawodów, odbywa się poprzez system Extranet.

17. Sędziowie zobowiązani są poinformować kierownika drużyny gospodarzy o ewentualnych uwagach dotyczących niewłaściwego zabezpieczenia porządku na zawodach, jeżeli te uwagi zostaną zapisane przez sędziego w sprawozdaniu z zawodów. Informacja taka musi być poparta wpisem w załączniku do sprawozdania z zawodów, który zawiera także zapis o karach indywidualnych i osobach znajdujących się w czasie zawodów na ławkach dla zawodników rezerwowych. Załącznik podpisują: sędzia zawodów oraz kierownicy drużyn. Oryginał załącznika sędziego dołącza do sprawozdania z zawodów.

Analogiczne załączniki do sprawozdania z zawodów może wprowadzić każdy ZPN w organizowanych przez siebie rozgrywkach.

ARTYKUŁ 5 – Sędzia

Protesty

18. Kapitanom drużyn przysługuje prawo zgłoszenia sędziemu protestów, dotyczących jedynie:
- Przed rozpoczęciem zawodów:
    - spóźnionego podania do wiadomości terminu i miejsca rozgrywania zawodów,
    - opóźnionego przybycia na miejsce rozgrywania zawodów drużyny przeciwnika,
    - prawidłowości wypełnienia i czasu dostarczenia sprawozdania z zawodów.
  - Najpóźniej do zakończenia zawodów:
    - niewłaściwego stanu, oznaczenia i wyposażenia pola gry,
    - tożsamości zawodnika.
19. Sprawdzenia tożsamości zawodników sędzia może dokonać przed zawodami, w czasie przerwy między częściami gry lub po zawodach, zawsze jednak w obecności kapitanów obu drużyn. Konieczność sprawdzenia tożsamości zawodników po zakończeniu zawodów zobowiązuje kapitanów i kierowników drużyn do zatrzymania wszystkich zawodników, którzy uczestniczyli w grze do pełnej dyspozycji sędziego we wskazanym przez niego miejscu.
20. Protesty muszą być zbadane przez sędziego, a w przypadkach uzasadnionych, sędzia musi wyznaczyć kapitanowi drużyny gospodarzy czas na usunięcie usterek.
21. Jeżeli przyczyna, dla której złożono protest nie wygasła lub zaproponowane działania dla rozwiązania sporu nie satysfakcjonują strony wnoszącej protest, to sędzia musi umieścić w sprawozdaniu z zawodów treść protestu, jak również wydane zarządzenia. Wpisany do sprawozdania z zawodów protest musi być podpisany przez zgłaszającego kapitana oraz kierownika drużyny (z uwzględnieniem treści Art. 1, pkt 19 i 20).
22. Okoliczność składania protestów usprawiedliwia ewentualne opóźnienie rozpoczęcia gry każdej części zawodów.

Nieprzybycie sędziów na zawody, niedyspozycja sędziego

23. Jeżeli z wyznaczonej przez Kolegium Sędziów trójki sędziów nie stawi się sędzia, jego funkcję przejmuje wyznaczony przez Kolegium Sędziów sędzia asystent nr 1, albo sędzia techniczny, jeżeli został wyznaczony przez Kolegium Sędziów
24. Jeżeli wyznaczeni do prowadzenia zawodów sędziowie z jakichkolwiek powodów będą nieobecni, kapitan drużyny gospodarzy musi co najmniej 5 minut przed wyznaczoną godziną rozpoczęcia zawodów zawiadomić o tym kapitana drużyny gości, wzywając go do przedstawienia kandydata do prowadzenia zawodów. Kapitanowie obu drużyn uzgadniają między sobą wybór jednego z kandydatów na sędziego. Jeżeli jeden z kandydatów jest sędzią związkowym, przysługuje mu prawo prowadzenia zawodów. Jeżeli zaproponowani kandydaci nie są sędziami związkowymi, to o wyborze sędziego decyduje losowanie, przeprowadzone w obecności kapitanów obu drużyn.
- Za dostarczenie prawidłowo sporządzonego sprawozdania z zawodów odpowiedzialny jest organizator zawodów.

25. Sędzia, który rozpoczął zawody powinien je doprowadzić do końca. Wyjątek stanowi jedynie przypadek nagłej niedyspozycji sędziego, uniemożliwiającej mu dalsze prowadzenie zawodów. Funkcję sędziego przejmie wówczas sędzia techniczny, jeżeli jest wyznaczony lub jeden z wyznaczonych sędziów asystentów. Nieobecność wyznaczonych sędziów asystentów zobowiązuje kapitanów drużyn do przedstawienia sędziemu kandydata, który poprowadzi zawody. Pierwszeństwo przysługuje kandydatom posiadającym uprawnienia sędziowskie.
26. Prowadzenie zawodów z jednym sędzią asystentem lub bez asystentów jest niedozwolone.

Przerwanie gry

27. W razie przerwania gry z powodu przejściowych zaburzeń atmosferycznych, sędzia zarządza zejście drużyn z pola gry do szatni. Powrót na pole gry nastąpi z chwilą zaistnienia dogodnych warunków atmosferycznych – na sygnał gwizdkiem sędziego.
28. Jeżeli zawody rozgrywane są przy świetle elektrycznym i nastąpi awaria oświetlenia lub zdaniem sędziego oświetlenie jest niewystarczające to sędzia, przerwana z tego powodu grę, wznowi po usunięciu awarii. W przypadku braku możliwości zlikwidowania awarii, w czasie określonym przez sędziego na podstawie informacji uzyskanej od organizatora zawodów, sędzia kończy zawody, opisując szczegółowo ten fakt w sprawozdaniu z zawodów.
Decyzję o terminie dokończenia, względnie powtórzenia meczu podejmą odpowiednie władze piłkarskie.

Zakończenie zawodów przed upływem ustalonego czasu gry

29. Sędzia zobowiązany jest do zakończenia zawodów przed upływem ustalonego czasu gry, jeżeli:
  - jedna z drużyn zostanie zdekompletowana,
  - jedna z drużyn samowolnie zjeździe z pola gry,
  - jeden z sędziów zostanie czynnie znieważony przez osobę nie biorącą bezpośredniego udziału w grze, a dalsze prowadzenie zawodów zagraża bezpieczeństwu któregokolwiek z sędziów,
  - jeden z sędziów zostanie czynnie znieważony przez zawodnika biorącego udział w grze lub przez kogokolwiek, uprawnionego do przebywania na ławce dla zawodników rezerwowych,
  - zawodnik wykluczony z gry odmówi opuszczenia pola gry i nie opuści go w ciągu 2 minut od wydania decyzji,
  - wymiana niezdatnej do gry piłki nie nastąpi w ustalonym czasie i trybie,
  - wyczerpane zostaną wszystkie możliwości zastąpienia uszkodzonego elementu obowiązkowego wyposażenia pola gry (bramka, chorągiewka różna),

ARTYKUŁ 5 – Sędzia

- podczas zawodów publiczność wtargnie na pole gry i nie zostanie usunięta w ciągu 5 minut,
- publiczność ponownie wtargnie na pole gry,
- zachowanie publiczności zagraża bezpieczeństwu publicznemu, a brak jest dostatecznej ilości służb porządkowych,
- pole gry stanie się niezdatne do gry,
- zapadną ciemności uniemożliwiające kontynuowanie gry,
- nastąpi awaria oświetlenia i nie będzie możliwości jej likwidacji w ustalonym realnym czasie.

Zanim sędzia zarządzi przedwczesne zakończenie zawodów, winien wyczerpać wszystkie środki i możliwości, pozwalające doprowadzić zawody do końca.

30. Wznowienie i kontynuowanie zawodów zakończonych przed upływem ustalonego czasu gry z wyżej wymienionych powodów jest niedopuszczalne.

W przypadku takiej sytuacji zawodnicy obu drużyn zobowiązani są do bezwłocznego zgromadzenia się na środku pola gry i opuszczenia go jednocześnie z sędziami, na wyraźne zarządzenie sędziego. Przyczynę oraz minutę przedwczesnego zakończenia zawodów sędzia szczegółowo opisuje w sprawozdaniu z zawodów.

31. Jeżeli zawody zostały zakończone przed upływem ustalonego czasu gry, to nie upoważnia to sędziego do rozstrzygnięcia czy jedna lub druga drużyna podlega dyskwalifikacji lub czy ma być uznana za przegrywającą zawody. Sędzia musi przesłać wyczerpujące sprawozdanie z zawodów do odpowiednich władz, które są jedynie uprawnione do podjęcia decyzji w tej sprawie.
32. Jeżeli w trakcie meczu sędzia stwierdzi, że jedna z drużyn świadomie dąży do przegrania meczu, to gry nie przerywa i nie interweniuje. Winien natomiast złożyć w tej sprawie stosowną informację do odpowiednich władz. Fakt ten należy odnotować w załączniku do sprawozdania.

Bezpieczeństwo sędziów

33. Jeżeli jakiegokolwiek niebezpieczeństwo zagraża sędziom i drużynie gości, drużyna gospodarzy oraz organizator zawodów zobowiązani są zapewnić im wystarczającą ochronę. Jeżeli niebezpieczeństwo zagraża tylko sędziom – obowiązek udzielenia ochrony i pomocy spoczywa na obu drużynach i organizatorze zawodów.
34. Organizator zawodów odpowiedzialny jest za bezpieczeństwo sędziów zarówno przed, podczas ich trwania i po zawodach, jak i podczas opuszczania miejsca rozgrywania zawodów.

Kontuzja zawodnika

35. Na zawodach szczebla centralnego wprowadza się obowiązek stosowania noszy dla znoszenia kontuzjowanych zawodników poza linie ograniczające pole gry w celu udzielenia im pomocy lekarskiej. Zakazuje się dokonywania zabiegów medycznych kontuzjowanym zawodnikom na polu gry, jeżeli stosownej pomocy można udzielić poza polem gry.

Stosowanie noszy wymaga przestrzegania następujących zasad:

- Za posiadanie w czasie zawodów sprawnych noszy wraz z obsługą odpowiedzialny jest organizator zawodów. Organizator w miarę możliwości winien zabezpieczyć 2 pary noszy dla umożliwienia szybkiego zniesienia 2-ch, jednocześnie kontuzjowanych zawodników.
- Osoby do obsługi noszy muszą odznaczać się ubiorem – stosownie do pełnionej funkcji.
- Obsługa noszy wraz z noszami winna znajdować się w czasie zawodów w oznakowanym miejscu, w pobliżu ławek dla zawodników rezerwowych.
- Jeżeli kontuzjowany zawodnik jest w stanie opuścić pole gry o własnych siłach, winien być do tego zachęcony przez sędziego, szczególnie gdy znajduje się w pobliżu linii ograniczającej pole gry (nie występuje w takich okolicznościach potrzeba zniesienia go z pola gry na noszach).
- Sędziowie mają obowiązek opisywać w sprawozdaniu z zawodów wszelkie niedociągnięcia ze strony organizatora zawodów w tym zakresie.

Spożywanie płynów przez zawodników

36. Zawodnicy i sędziowie mogą przyjmować płyny orzeźwiające podczas trwania zawodów, z zachowaniem następujących zasad:

- Podczas przerwy w grze zawodnicy mogą spożywać płyny z podanych im butelek plastikowych wyłącznie znajdując się na polu gry.
- Zabrania się wrzucania na pole gry jakichkolwiek opakowań zawierających płyny.
- Bramkarz może umieścić plastikową butelkę z płynem w rogu swojej bramki.
- Plastikowe butelki mogą być umieszczane, w odległości około 1 m od linii bocznych, ale jedynie wtedy, gdy nie stanowią przeszkody dla sędziów asystentów w trakcie pełnienia przez nich swoich obowiązków.

Zakończenie zawodów z powodu nie przybycia drużyny

37. Jeżeli sędzia odgwizdał zakończenie zawodów na skutek nie stawienia się, w regulaminowym czasie na polu gry, jednej lub obu drużyn, a po tym fakcie stawia się one jednak w komplecie do rozegrania zawodów, to sędzia zobowiązany jest prowadzić te zawody. Fakt opóźnienia drużyn sędzia opisuje w sprawozdaniu z zawodów.

Podejmując decyzję o prowadzeniu zawodów w opóźnionym czasie, sędzia winien uwzględnić porę dnia, to jest czy zaistniałe opóźnienie pozwoli zakończyć

ARTYKUŁ 5 – Sędzia

zawody w ustalonym czasie gry, przed zapadnięciem ciemności. Ponadto sędzia winien także mieć na uwadze konieczność ewentualnego rozegrania w danym dniu, na tym samym polu gry, innych zawodów przewidzianych terminarzem.

Zarzuty nietrzeźwości sędziego

38. Sędziowie zobowiązani są do poddania się przed zawodami, lub po ich zakończeniu, badaniom na obecność alkoholu we krwi, gdy zarzut nietrzeźwości:

- stawia im kierownik jednej z drużyn, bądź oficjalny przedstawiciel PZPN lub ZPN,
- zostanie sformułowany wyłącznie na piśmie, zaś stawiający go musi legitymować się dowodem osobistym i zobowiązany jest własnoręcznie ów zarzut podpisać.

Po spełnieniu tych warunków, odmowa sędziego poddania się badaniu jest równoznaczna z przyznaniem się do stanu nietrzeźwości.

39. Badanie stwierdzające lub wykluczające stan nietrzeźwości musi spełniać następujące warunki:

- musi je przeprowadzić umundurowany, legitymujący się odpowiednim dokumentem służbowym, funkcjonariusz policji,
- z badania musi zostać sporządzony urzędowy protokół.

Jeżeli badanie stwierdza stan nietrzeźwości, sędzia ma prawo domagania się pobrania krwi w placówce służby zdrowia do dodatkowego badania, a stawiający zarzut mają obowiązek mu to umożliwić.

Wykluczenie nietrzeźwości sędziego powoduje obligatoryjne wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przez właściwy organ PZPN lub ZPN w stosunku do stawiającego oszczerczy zarzut.

Postępowanie dyscyplinarne nie wyklucza cywilnych roszczeń ze strony pomówionego.

Korzystanie z zapisu video

40. Decyzje podejmowane przez sędziego dotyczące oceny faktów związanych z grą są ostateczne i nie mogą być zmienione. Zapis audiowizualny stanowi jedynie dodatkowy dowód w sprawach dyscyplinarnych. Materiał video wykorzystywany w sprawach dyscyplinarnych musi być wyprodukowany przez właściciela praw telewizyjnych.

41. W związku z coraz częstszą obecnością monitorów telewizyjnych wokół linii ograniczających pole gry, zakazuje się osobom przebywającym w strefie technicznej dostępu lub pozostawania w miejscu, z którego można oglądać obraz z monitorów, usytuowanych wokół boiska.

Ubiór i wyposażenie sędziów

42. Ubiór sędziów składa się z koszuli, spodenek, skarpet i butów piłkarskich. Sędzia i sędziowie asystenci powinni nosić w miarę możliwości koszulki tego samego koloru i tej samej długości rękawów.
43. Do kompletnego wyposażenia sędziego – poza jego ubiorem – należy: gwizdek, gwizdek zapasowy, zegarek, stoper, notatnik z ołówkiem, moneta względnie inny przedmiot do losowania oraz kartki: żółta i czerwona.
44. Sędziowie mają obowiązek nosić emblematy odpowiadające ich kwalifikacjom w połączeniu z pełnioną funkcją, to znaczy:
  - sędzia piłki halowej nie może nosić emblematu FIFA – FUTSAL, poza zawodami piłki halowej,
  - sędziowie międzynarodowi mogą nosić emblematy FIFA na wszystkich zawodach, które prowadzą, także krajowych,
  - sędziowie asystenci międzynarodowi nie mogą nosić emblematu FIFA – ASSISTANT, jeżeli prowadzą zawody jako sędziowie w zawodach niższych klas.

Regulaminy rozgrywek

45. Zobowiązuje się sędziów do znajomości i przestrzegania Regulaminów wszystkich rozgrywek, na które są delegowani.

Inne sytuacje

46. Przepisy Gry w piłkę nożną oraz regulaminy rozgrywek zobowiązują sędziów, trenerów, kierowników drużyn, zawodników i działaczy sportowych do sportowej postawy zarówno przed, w trakcie jak i po zakończonych zawodach.
47. Wszelkie przejawy wyrażania osądzeń o charakterze korupcyjnym w stosunku do uczestników zawodów będą surowo karane przez PZPN. Zobowiązuje się sędziów do kwalifikowania takich sytuacji i stosowania odpowiednich kar zgodnie z postanowieniami Artykułu 12 Przepisów Gry. W przypadku niewłaściwego zachowania w tym zakresie przez zawodników i zawodników rezerwowych – sędziowie zobowiązani są zastosować karę wykluczenia (czerwona kartka), natomiast w przypadku pozostałych osób przebywających w strefie technicznej do usunięcia ich na trybuny. Wyżej wymienione okoliczności, jak również inne zdarzenia – sędziowie, obserwatorzy i delegaci zobowiązani są do szczegółowego opisanie w swoim sprawozdaniu z zawodów.
48. W przypadku złożenia sędziemu przed meczem propozycji o charakterze korupcyjnym przez osobę funkcyjną, wpisaną do protokołu meczowego, osoba taka nie ma prawa w danym meczu zasiadać na ławce rezerwowych i winna być usunięta poza strefę techniczną, bez prawa zastąpienia jej.

ARTYKUŁ 6 – Sędziowie asystenci

1. Sędziowie asystenci nie są uprawnieni do wydawania werdyktów. Ich wskazania są jedynie informacją dla sędziego i nie stanowią o przerwaniu gry przez sędziego. Prawo przzerwania gry posiada wyłącznie sędzia.
2. Wszyscy uczestnicy zawodów, a przede wszystkim zawodnicy, trenerzy i działacze są zobowiązani traktować sędziów asystentów tak jak sędziego prowadzącego zawody.

Współpraca sędziów asystentów z sędzią

3. Sędzia asystent nr 1 zajmuje miejsce podczas zawodów na połowie pola gry, po stronie ławek dla zawodników rezerwowych. Odstępstwa od tego są dopuszczalne tylko w uzasadnionych przypadkach, gdy według oceny sędziego zmiana miejsca sędziów asystentów przyniesie korzyść współpracy całej trójki sędziowskiej.
4. Sędziowie asystenci zobowiązani są utrzymywać kontakt wzrokowy z sędzią i sędzią asystentem znajdującym się po przeciwnej stronie pola gry.
5. Sędziowie asystenci mają obowiązek sygnalizowania sędziemu wszelkich zauważonych przez siebie naruszeń przepisów gry, a po przerwaniu gry przez sędziego, wskazania kierunku rzutu, jeżeli są przekonani, że sędzia mógł tego nie zauważyć. Ostateczna decyzja należy jednak zawsze do sędziego.
6. Sędziowie asystenci mogą wkraczać na pole gry dla zapobieżenia awanturom lub dla wyegzekwowania odległości 9,15 m zawodników od piłki, jeżeli rzut wolny wykonywany jest w ich pobliżu.
Egzekwowanie odległości powinni zawsze czynić z pozycji piłki.
7. Sędziom asystentom nie wolno pod żadnym pozorem wdawać się w dyskusję z zawodnikami, działaczami lub widzami.
8. Sędzia asystent jest zobowiązany do wyrażania w sposób jednoznaczny swojej opinii w każdej sprawie, w jakiej zwróci się do niego sędzia.
9. Sędziowie asystenci powinni poruszać się wzdłuż linii bocznej, po jej zewnętrznej stronie, nie przeszkadzając w grze i w taki sposób, aby piłka po odbiciu się od jednego z nich, nie mogła pozostać w grze,

Rola klubowych sędziów asystentów

10. Nieprzybycie na zawody wyznaczonego sędziego asystenta zobowiązuje kapitanów drużyn do przedstawienia sędziemu odpowiednich kandydatów na sędziego asystenta. Jeżeli kapitan drużyny gości nie przedstawi swojego kandydata, obowiązek przedstawienia kandydata na sędziego asystenta spoczywa na kapitanie drużyny gospodarzy. Nazwiska i imiona klubowych sędziów asystentów sędzia ma obowiązek wpisać do sprawozdania z zawodów.

ARTYKUŁ 6 – Sędziowie asystenci

11. Przed rozpoczęciem zawodów sędzia ma obowiązek zapoznać klubowych sędziów asystentów z ich podstawowymi zadaniami jakimi są:
  - sygnalizowanie chorągiewką każdorazowego wyjścia piłki poza linie ograniczające pole gry,
  - wskazanie miejsca wrzutu i drużyny uprawnionej do wznowienia gry wrzutem. Klubowi sędziowie asystenci muszą być pouczeni, że wszystkie rozstrzygnięcia będą wydawane przez sędziego, dla którego ich wskazania są jedynie pomocną informacją, bez względu na ich poglądy i wskazania.
12. Klubowy sędzia asystent może być zastąpiony przez sędziego asystenta związkowego, wyłącznie za zgodą sędziego.

Chorągiewki sędziów asystentów

13. Organizator jest obowiązany posiadać dwie chorągiewki o wymiarach 30 cm x 40 cm, w dobrze widocznych kolorach – do dyspozycji sędziów asystentów w miarę potrzeby.

ARTYKUŁ 7 – Czas trwania zawodów

1. Czas trwania gry określany jest przez Regulaminy rozgrywek.
2. Mierzenie czasu gry przez sędziego rozpoczyna się z chwilą prawidłowego wprowadzenia piłki do gry przy rozpoczęciu danej części zawodów.

Przerwa między częściami gry

3. Zawodnicy mają prawo do minimum 5 minut przerwy między obiema częściami gry. Czas trwania przerwy, nie mniejszy niż 5 minut, określony jest w regulaminach danych rozgrywek.

Doliczanie straconego czasu gry

4. Sędzia musi skompensować cały utracony czas gry z powodu wystąpienia nienormalnych przerw w grze. To, że ilość kompensowanego czasu gry pozostawia się uznaniu sędziego, oznacza, że ma on niepodważalne prawo decydowania od jakiego momentu rozpocząć liczenie utraconego czasu, uznając że dana przerwa w grze jest nienormalna. Sędzia musi uznać za nienormalne wszystkie opisane w Przepisach Gry w Piłkę Nożną nienormalne przerwy w grze jak również może zdecydować, że jakakolwiek inna przerwa nie wynikająca z rutynowego przebiegu meczu jest nienormalna.
5. Uwagę o doliczeniu straconego czasu gry do czasu trwania każdej części zawodów, sędzia musi zamieścić w sprawozdaniu z zawodów
Ilość doliczonego przez sędziego czasu jest zaokrąglana dla potrzeb sygnalizacji dla widzów, do pełnych minut, w dół. Jednak sędzia powinien przedłużyć daną część zawodów o cały doliczony przez niego czas gry, Doliczony czas gry musi być dodatkowo przedłużony jeżeli wystąpią w nim nienormalne przerwy w grze.

Omyłkowe, przedwczesne zakończenie części zawodów

6. Przedwczesne, omyłkowe zakończenie części zawodów i spostrzeżenie przez sędziego popełnionego błędu, kiedy drużyny nie opuściły jeszcze pola gry, zobowiązuje sędziego do poinformowania kapitanów drużyn o popełnionej pomyłce i kontynuowania gry.
7. Jeżeli sędzia omyłkowo, przedwcześnie zakończył pierwszą połowę zawodów i spostrzegł swój błąd po zejściu drużyn z pola gry, to czas gry drugiej połowy nie może być powiększony o czas nie dograny w pierwszej części zawodów.
8. Omyłkowe przedwczesne zakończenie zawodów i spostrzeżenie przez sędziego popełnionego błędu, kiedy drużyny opuściły już pole gry – powoduje odstąpienie sędziego od zamiaru dogrania uzupełniającego czasu gry, uważając zawody za zakończone. Fakt ten musi zostać szczegółowo opisany w sprawozdaniu z zawodów.

ARTYKUŁ 7 – Czas trwania zawodów

9. Jeżeli część zawodów została omyłkowo zakończona przed upływem ustalonego czasu gry w chwili, kiedy piłka była w grze, to sędzia wznowi grę rzutem sędziowskim w miejscu, gdzie znajdowała się piłka w momencie przerwania gry. Jeżeli gra została przerwana, gdy piłka znajdowała się w polu bramkowym, to rzut sędziowski sędzia winien wykonać z linii pola bramkowego, równoległej do linii bramkowej – z najbliższego miejsca, gdzie znajdowała się piłka w chwili przerwania gry.
Zakończenie części zawodów w innej sytuacji powoduje wznowienie gry stosowne do przyczyny jej przerwania.

Omyłkowe przedłużenie czasu gry

10. Omyłkowe przedłużenie czasu gry którejkolwiek części zawodów nie powoduje odliczenia nadprogramowego czasu, a podjęte przez sędziego decyzje w przedłużonym czasie gry są ważne (między innymi uznane bramki, nałożone kary indywidualne, itp). Fakt przedłużenia czasu gry części zawodów, sędzia musi opisać w sprawozdaniu z zawodów.

Dogrywka

11. Dogrywka trwa dwa równe okresy 15 minutowe, jeżeli Regulamin danych rozgrywek nie przewiduje inaczej.
12. Zawodnikom przysługuje prawo do przerwy przed dogrywką. Czas trwania przerwy przed dogrywką wynosi 5 minut. W czasie tej przerwy zawodnicy muszą pozostać na polu gry.
13. Przed dogrywką sędzia przeprowadza losowanie stron pola gry, na analogicznych zasadach, jak przed rozpoczęciem zawodów.
14. Po zakończeniu pierwszej części dogrywki zawodnikom nie przysługuje prawo do przerwy. Po zmianie stron niezwłocznie następuje rozpoczęcie drugiej części dogrywki.
15. Jeżeli wynik zawodów po dogrywce jest nierozstrzygnięty sędzia, zgodnie z Regulaminem rozgrywek, zarządza wykonywanie rzutów z punktu karnego.

Zawody zakończone przed upływem ustalonego czasu gry

16. Jeżeli sędzia zakończył zawody przed upływem ustalonego czasu gry, to również zobowiązany jest opisać w sprawozdaniu z zawodów:
- przyczynę przedwczesnego zakończenia zawodów,
  - czas gry, w którym przedwcześnie zakończył zawody,
  - strony pola gry, które zajmowały drużyny w chwili zakończenia zawodów
  - ilość zawodników uprawnionych do gry w drużynach i obecnych na polu gry w chwili wydania decyzji o zakończeniu zawodów,
  - nałożone kary indywidualne i wszystkie inne fakty związane z zawodami

ARTYKUŁ 9 – Piłka w grze i poza grą

Stawienie się drużyn na polu gry

1. Drużyny zobowiązane są do stawienia się na polu gry w takim czasie, aby sędzia mógł punktualnie, o wyznaczonej godzinie, dać sygnał gwizdkiem na rozpoczęcie zawodów.
2. Po wejściu na pole gry, jeżeli jedna z drużyn jest nieobecna na stadionie z nieznanym sędziemu przyczyn sędzia daje sygnał gwizdkiem do procedury związanej z rozpoczęciem zawodów.
Po upływie 10 minut od gwizdka sędziego na rozpoczęcie procedury związanej z rozpoczęciem zawodów, sędzia powtórzy sygnał gwizdkiem i po dalszym 5 minutowym bezskutecznym oczekiwaniu da sygnał o nieodbyciu się zawodów.
3. Jeżeli po sygnale gwizdkiem o nieodbyciu się zawodów nieobecna drużyna pojawi się na obiekcie i będzie to miało miejsce w czasie gdy druga drużyna nie opuściła jeszcze obiektu, to sędzia ma obowiązek zawody te rozpocząć – z zastrzeżeniem że opóźnione rozpoczęcie zawodów pozwoli na ich dokończenie, względnie nie naruszy harmonogramu innych zawodów, rozgrywanych w danym dniu na tym obiekcie.

Rzut sędziowski

4. Przy wykonywaniu rzutu sędziowskiego zawodnicy zajmują takie miejsca, aby sędzia mógł swobodnie wykonać rzut.
5. Nie istnieje obowiązek uczestnictwa zawodników obu drużyn – czy jakiegokolwiek zawodnika – przy wykonywaniu rzutu sędziowskiego.
6. Przy rzucie sędziowskim piłka musi zostać opuszczona, nie zaś rzucona ku dołowi. Sędzia powinien trzymać piłkę w swojej dłoni, na wysokości wyciągniętej ręki.
7. Jeżeli podczas wykonywania rzutu sędziowskiego zanim piłka dotknie podłoża nastąpi naruszenie Przepisów Gry, to po ewentualnym zastosowaniu kar indywidualnych sędzia powtarza wykonanie rzutu sędziowskiego, gdyż piłka nie była w grze.

Szczególne sytuacje

8. Symboliczne rozpoczęcie gry przez osobę postronną może mieć miejsce jedynie na zawodach o specjalnym charakterze (mecze pokazowe, dobroczynne itp.). Jednakże po dokonaniu rozpoczęcia przez osobę postronną piłka powinna być cofnięta w punkt środkowy i po sygnale gwizdkiem sędziego, grę winien rozpocząć zawodnik zgodnie z Przepisami Gry.

ARTYKUŁ 9 – Piłka w grze i poza grą

Piłka w grze i poza grą

1. Jeżeli sędzia omyłkowo przerwał grę gwizdkiem, to nie może ona być kontynuowana zawołaniem lub gestem sędziego. Wznowienie gry nastąpi rzutem sędziowskim wykonanym zgodnie z Przepisami Gry
2. Przewinienie (nawet ewidentne), na które sędzia nie zareagował sygnałem gwizdka, nie stanowi o przerwaniu gry, a zawodnicy winni ją kontynuować.

ARTYKUŁ 10 – Jak zdobywa się bramkę

Zdobycie bramki

1. Bramka może być zdobyta z:
  - rozpoczęcia gry,
  - akcji,
  - rzutu od bramki,
  - rzutu karnego,
  - rzutu wolnego bezpośredniego,
  - rzutu z rogu.
2. Bramka nie może być zdobyta bezpośrednio z:
  - rzutu sędziowskiego,
  - rzutu wolnego bezpośredniego, jeżeli piłka wpadnie do bramki wykonawcy rzutu,
  - rzutu wolnego pośredniego,
  - wrzutu,
  - rzutu z rogu jeżeli piłka wpadnie do bramki wykonawcy rzutu

Uznanie bramki

3. Sędzia uznaje bramkę będąc całkowicie przekonany, że została zdobyta w sposób prawidłowy.
Fakt przekroczenia przez piłkę całym obwodem linii bramkowej między słupkami bramkowymi i pod poprzeczką sędzia winien stwierdzić osobiście. W okolicznościach, które uniemożliwiają sędziemu stwierdzenie tego faktu, uznaje on bramkę jedynie na podstawie informacji związkowego sędziego asystenta.
4. Sędzia uznaje zdobytą bramkę poprzez wyciągnięcie ramienia w kierunku punktu środkowego pola gry.
5. Przed uznaniem bramki i wskazaniem ręką na punkt środkowy pola gry, sędzia powinien wzrokowo skontaktować się z sędzią asystentem, celem uzyskania potwierdzenia prawidłowości zdobytej bramki.
6. Jeżeli piłka uderzyła sędziego na polu gry i po odbiciu się od niego wpadła do bramki, to bramka tak zdobyta winna być uznana, zakładając że wcześniej nie naruszono Przepisów Gry.
7. Jeżeli piłka przekroczy całym obwodem linię bramkową między słupkami bramkowymi i pod poprzeczką, mimo niezgodnej, z Przepisami Gry interwencji zawodników drużyny broniącej, to sędzia musi uznać bramkę. Próba niezgodnej z przepisami interwencji zawodników drużyny broniącej musi być ukarana indywidualnie.

ARTYKUŁ 10 – Jak zdobywa się bramkę

Nie uznanie bramki

8. Sędzia, mimo podjętej decyzji o uznaniu bramki i wskazaniu ręką na punkt środkowy, może zmienić swoją decyzję, ale jedynie przed wznowieniem gry.
9. Jeżeli w czasie gry, z niewiadomej przyczyny, poprzeczka nie znajduje się na właściwym miejscu, a piłka przeszła w świetle bramki linię bramkową poniżej miejsca, w którym powinna znajdować się poprzeczka, to sędzia bramki takiej uznać nie może. Ustala z organizatorem czas realny do dokonania naprawy bramki i po jej dokonaniu grę wznowi rzutem sędziowskim z miejsca, w którym znajdowała się piłka w momencie stwierdzenia uszkodzenia. W wypadku braku możliwości dokonania naprawy bramki, sędzia zakończy zawody.
10. Bramka jest zdobyta, gdy piłka całym swoim obwodem przekracza linię bramkową pomiędzy słupkami bramkowymi i pod poprzeczką. Jeżeli jednak po wskazaniu ręką na punkt środkowy a przed wznowieniem gry sędzia zauważy sygnalizację sędziego asystenta, który stwierdzi, że przed zdobyciem bramki drużyna atakująca naruszyła Przepisy Gry i sędzia uzna zasadność tej sygnalizacji – to bramka taka nie może być uznana. Gra zostanie wznowiona rzutem wynikającym z naruszenia Przepisów Gry.

ARTYKUŁ 11 – Spalony

1. Zawodnik podczas zawodów może wielokrotnie być uznanym za spalonego i nie podlega karze indywidualnej z tytułu uporczywego naruszenia przepisów gry.

Spalony

2. Zawodnik będący na pozycji spalonej, biegnący za piłką może być uznany za spalonego przed zagranie lub dotknięciem piłki, jeżeli zdaniem sędziego, żaden inny jego współpartner nie będący na pozycji spalonej, nie ma możliwości zagrania piłki. Jednak sędzia podejmując decyzję o spalonym musi być pewny, że zawodnik ten dotknie lub zagra piłkę.
3. Jeżeli sędzia asystent w sytuacji opisanej powyżej zasygnalizuje spalonego a zawodnik widząc tą sygnalizację zatrzyma się nie mając kontaktu z piłką, to sędzia asystent powinien zakończyć sygnalizację, ponieważ ustaly przesłanki do uznania go spalonym przed kontaktem z piłką.
4. Zawodnik znajdujący się na pozycji spalonej, który w momencie dotknięcia bądź zagrania piłki przez współpartnera nie bierze udziału w grze lub nie przeszkadza przeciwnikowi, może być uznany za spalonego tylko i wyłącznie wtedy, jeżeli przed kolejnym dotknięciem lub zagranie piłki przez współpartnera względnie przed zagranie piłki przez przeciwnika odnosi korzyść z przebywania na pozycji spalonej.

Przewinienia na zawodniku, który jest spalony

5. Jeżeli zawodnik narusza przepisy gry Artykułu 12 w odniesieniu do przeciwnika który jest spalony, to zawodnik ten może jedynie zostać ukarany stosowną karą indywidualną. Gra musi być wznowiona rzutem wolnym pośrednim za spalonego.

Rola sędziów i wskazania sędziego asystenta

6. Sędzia asystent, który ma wątpliwości czy zawodnik znajdujący się w momencie kopnięcia lub dotknięcia piłki przez jego współpartnera na pozycji spalonej jest spalony, musi powstrzymać się od sygnalizacji. Sytuacje wątpliwe należy zawsze rozstrzygać na korzyść drużyny atakującej.
Również sędzia musi być przekonany, że taki zawodnik jest aktywny w grze, zanim podejmie decyzję o spalonym.

Opuszczenie pola gry dla uniknięcia spalonego

7. Zawodnik, który opuścił pole gry dla uniknięcia spalonego musi powrócić na nie najpóźniej po zakończeniu akcji z której się wyłączył. Powrót tego zawodnika na boisko musi mieć charakter neutralny, to znaczy zawodnik ten nie może włączyć się ponownie do tej akcji, ani też nie może on odnieść żadnej korzyści z powrotu na pole gry. Powrót tego zawodnika na pole gry, nie wymaga zgody sędziego.

Korzyść przy spalonym

8. Sędzia może stosować korzyść przy spalonym tak jak w przypadku innych przewinień.

ARTYKUŁ 12 – Gra niedozwolona i niewłaściwe postępowanie

Piłką jest sportem walki i fizyczny kontakt pomiędzy zawodnikami jest normalnym i dopuszczalnym elementem gry, jednak zawodnicy muszą grać, respektując postanowienia przepisów gry w piłkę nożną oraz zasady fair play.

Poważne, rażące faule oraz gwałtowne agresywne zachowania są dwoma kategoriami przewinień, zdecydowanie przekraczającymi dopuszczalny poziom fizycznej agresji i karanymi, zgodnie z postanowieniami Artykułu 12, wykluczeniem z gry.

Obecne Przepisy Gry pomijają pojęcie rozmyślności w ocenie postępowania zawodnika w walce o piłkę (poza przypadkiem zagrania piłki ręką), zastępując pojęcie rozmyślności pojęciami: **nieostrożność, nierozważność i użycie nieproporcjonalnej siły**. Sędziowie zaś winni oceniać skutek postępkę zawodnika a nie przyczynę jego postępowania. Zawodnik nie może tłumaczyć swego ataku dobrymi intencjami (np. atak na piłkę), jeżeli atak wykonał nieostrożnie, nierozważnie bądź z użyciem nieproporcjonalnej siły.

Atakowanie ciałem

1. Przepisy gry nie zabraniają atakowania ciałem przeciwnika przez dwóch zawodników jednocześnie, zakładając że każdy z nich swój atak wykona w sposób prawidłowy.
2. Przypadkowe zetknięcie się ciał atakującego piłkę zawodnika i bramkarza nie stanowi naruszenia przepisów gry.

Atakowanie nogami

3. Atak wślizgiem jest dozwolonym sposobem walki o piłkę, o ile nie jest wykonany w sposób nieostrożny, nierozważny bądź z użyciem nieproporcjonalnej siły.

Uderzenie

4. Uderzenie może zawierać użycie jakiegokolwiek przedmiotu (włączając piłkę), jak również i część ciała, na przykład dłoń, ramię, głowę.
5. Usiłowanie uderzenia lub kopnięcia przeciwnika podlega takiej samej karze jak czyn faktycznie dokonany.
Określenie usiłowanie uderzenia lub usiłowanie kopnięcia należy rozumieć w ten sposób, że zawodnik nie uderzył (kopnął) przeciwnika tylko dlatego, że przeciwnik uchylił się przed uderzeniem lub kopnięciem.
6. Zawodnik który uderza, kopie lub usiłuje uderzyć, kopnąć przeciwnika, współpartnera bądź każdą inną osobę, czyniąc to w sposób, który jest poważnym rażącym faulem lub gwałtownym agresywnym zachowaniem, musi być wykluczony z gry. Jeżeli natomiast kopnięcie lub uderzenie zostało dokonane w walce o piłkę nierozważnie bądź poza grą w sposób uznany za sędziego za niesportowy, to winny zawodnik powinien zostać ukarany napomnieniem.

ARTYKUŁ 12 – Gra niedozwolona i niewłaściwe postępowanie

7. Jeżeli zawodnik wymachuje łokciami i ramionami w walce o piłkę, będąc blisko przeciwnika w wyniku czego ma miejsce kontakt z ciałem przeciwnika, to sędzia winien zastosować sankcje karne w zależności od oceny stopnia dynamiki zachowania.
Ataki przy użyciu łokci względnie ramion, wykonane z nieproporcjonalną siłą i gwałtownością, muszą być bezzwłocznie karane wykluczeniem winnego zawodnika z gry.
8. Jeżeli tuż po zdobyciu bramki (ale przed wznowieniem gry) sędzia dostrzegł sygnalizację sędziego asystenta, który stwierdził, że kilka sekund wcześniej (przed zdobyciem bramki) bramkarz drużyny, która zdobyła bramkę uderzył w twarz przeciwnika we własnym polu karnym, to bramka taka uznana być nie może. Sędzia wykluczy z gry bramkarza a grę wznowi rzutem karnym.

Udzielanie kar indywidualnych

9. Jeżeli sędzia ma udzielić zawodnikowi kary indywidualnej, winien wezwać go do siebie, zapisać imię, nazwisko, numer karanego zawodnika oraz rodzaj przewinienia i okazać mu właściwy kolor kartki w wyprostowanej i uniesionej do góry ręce. Z postępowania sędziego musi jednoznacznie wynikać, który zawodnik został ukarany. Sędzia może wskazać drugą ręką na osobę ukaranego zawodnika – jednoznacznie go ustalając. W przypadku, gdy znajduje się on w grupie zawodników, sędzia winien odejść kilka kroków od tej grupy, wezwać zawodnika i dopiero wtedy pokazać mu stosowną kartkę, w zależności od rodzaju przewinienia. W szczególnych sytuacjach sędzia może postępować przy udzielaniu kary indywidualnej w sposób umożliwiający mu skuteczne zarządzanie tą sytuacją.
10. Obowiązek identyfikacji i odnotowania napomnianego zawodnika spoczywa również na sędziach asystentach oraz na arbitrze technicznym.
11. Zawodnik, który został wykluczony z gry musi bezzwłocznie opuścić pole gry, jego bezpośrednie otoczenie i strefę techniczną. W przypadku, gdy zawodnik ten ociąga się lub odmawia opuszczenia pola gry, to sędzia informuje kapitana jego drużyny, że zawody zostaną zakończone przed wpływem ustalonego czasu gry, jeżeli zawodnik ten w ciągu dwóch minut nie opuści pola gry. Wykluczony zawodnik nie może zajmować miejsca na ławce dla zawodników rezerwowych, niezależnie od ubioru w jakim znajduje się.
12. Jeżeli sędzia ma udzielić zawodnikowi napomnienia, lecz zanim zdąży to uczynić, zawodnik ten popełnia następne wykroczenie karane indywidualnie napomnieniem, to zawodnik ten zostanie wykluczony z gry – (czerwona kartka), ale przedtem trzeba mu pokazać żółtą kartkę.
13. Jeżeli zawodnik już wcześniej ukarany napomnieniem, ma zostać wykluczony z gry w następstwie ukarania go drugim napomnieniem, to sędzia musi pokazać mu najpierw żółtą kartkę i bezpośrednio po tym czerwoną kartkę tak, aby było

ARTYKUŁ 12 – Gra niedozwolona i niewłaściwe postępowanie

oczywiste, że zawodnik został wykluczony za drugie przewinienie podlegające napomnieniu, a nie za przewinienie karane natychmiastowym wykluczeniem z gry,

14. Po wykluczeniu zawodnika z gry, wznowienie gry następuje po opuszczeniu pola gry przez ukaranego zawodnika.
15. Zawodnikowi, który w czasie przerwy w grze popełnia przewinienie podlegające karze indywidualnej, sędzia, jeżeli zauważył to przewinienie musi udzielić stosowną karę przed wznowieniem gry.
16. Jeżeli sędzia przerwał grę i przystąpił do czynności związanych z ukaraniem zawodnika karą napomnienia względnie wykluczenia, to grę można wznowić jedynie po zakończeniu tych czynności.
17. Po zakończeniu czynności związanych z nałożeniem kary indywidualnej, gra musi być wznowiona sygnałem gwizdka.
18. Sędzia ma prawo do udzielania napomnień i wykluczeń od momentu wejścia na pole gry do chwili opuszczenia go po końcowym gwizdku. Jeżeli sędzia zakończył sygnałem gwizdka jedną z części zawodów względnie całe zawody i po tym fakcie zawodnik dopuścił się naruszenia Przepisów Gry podlegających karze napomnienia lub wykluczenia, a sędzia znajduje się jeszcze na polu gry, to udzielenie kary sygnalizuje pokazaniem zawodnikowi stosownej kartki.
W pozostałych przypadkach sędzia swoje działanie ograniczy do poinformowania kapitana jego drużyny o nałożonej karze.

Kary indywidualne na zawodach drużyn młodzieżowych

19. Na zawodach drużyn młodzieżowych w wieku 16 lat i więcej obowiązują kary indywidualne przewidziane w Przepisach Gry w piłkę nożną (kartki żółte i czerwone).
20. Na pozostałych zawodach drużyn młodzieżowych (poniżej 16 lat) (o ile regulamin rozgrywek Związków Piłki Nożnej nie określa inaczej) nie przewiduje się udzielania zawodnikom kary napomnienia. Zawodnik, który popełnia przewinienie karane napomnieniem, na zawodach drużyn młodzieżowych otrzymuje karę wychowawczą w postaci czasowego wykluczenia z gry na 3, 5 lub 10 minut, w zależności od ciężaru przewinienia, przy czym nie obowiązuje stopniowanie ciężaru kary. Oznacza to, że po otrzymaniu kary wychowawczej w postaci czasowego wykluczenia z gry na 10 minut, może być następnie ukarany karą 3 lub 5 minut
21. Zawodnik, który został ukarany czasowym wykluczeniem z gry, nie może być w czasie odbywania kary wymieniony na innego zawodnika,
22. Podczas odbywania kary czasowego wykluczenia z gry zawodnik ma obowiązek oczekiwania w pozycji stojącej poza polem gry na wysokości linii środkowej w odległości minimum 1 metr od linii bocznej.

ARTYKUŁ 13 – Rzuty wolne

Sygnalizacja sędziego

1. Przyznanie rzutu wolnego sędzia sygnalizuje wyprostowaną ręką skierowaną w stronę linii bramkowej drużyny, przeciwko której zarządził jego wykonanie.

Sposób wykonania

2. Wykonanie rzutu wolnego nie wymaga sygnału gwizdkiem sędziego, chyba że w danym przypadku Przepisy Gry stanowią inaczej.
3. Zawodnicy drużyny, której przyznano wykonanie rzutu wolnego mogą wykonać go pomimo niezachowania przepisowej odległości od piłki przez zawodników drużyny przeciwnej,
4. Jeżeli po ustawieniu piłki w miejscu przewinienia drużyna wykonująca rzut wolny, z jakiegokolwiek powodu (np. nieprawidłowej odległości zawodników drużyny przeciwnej od piłki) nie wykona go natychmiast, to sędzia z własnej inicjatywy powinien wstrzymać wykonanie rzutu wolnego, poinformować wykonawcę, że rzut będzie wykonany na jego polecenie i dopiero po przesunięciu zawodników drużyny przeciwnej na odległość 9.15m od piłki, dać sygnał gwizdkiem na wykonanie rzutu wolnego.

Zachowanie zawodników drużyny wykonującej rzut wolny

5. Jeżeli wykonawca rzutu wolnego reklamuje nieprawidłową odległość przeciwników od piłki, sędzia powinien wstrzymać wykonanie rzutu, polecić zawodnikom drużyny przeciwnej odsunięcie się na przepisową odległość i dopiero po wykonaniu tego polecenia dać sygnał gwizdkiem na wykonanie rzutu.
6. Jeżeli sędzia zarządzi, że rzut wolny wykonywany będzie na sygnał gwizdkiem – a wykonawca nie czekając na sygnał, wykona ten rzut – to bez względu na okoliczności sędzia musi ukarać napomnieniem winnego zawodnika a rzut wolny musi być powtórzony.

Nie ma znaczenia w tej sytuacji, czy z wykonanego rzutu wolnego została zdobyta bramka, czy np. piłka została wybita przez bramkarza na róg lub opuściła pole gry obok bramki.

ARTYKUŁ 14 – Rzut karny

Zawodnik wykonujący rzut karny

1. Jeżeli wykonawca rzutu karnego wykona go przed sygnałem gwizdka na jego wykonanie – to bez względu na wynik rzutu karnego – sędzia zarządzi jego powtórzenie.
2. Jeżeli sędzia zarządził powtórne wykonanie rzutu karnego, to nie jest konieczne, aby wykonał go ten sam zawodnik.
3. Wykonanie rzutu karnego przez dwóch zawodników tej samej drużyny jest dozwolone, o ile sposób tego wykonania nie koliduje z zasadami określonymi w Przepisach Gry.

Obrona rzutu karnego

4. Bramkarz może poruszać się na linii bramkowej, ale nie może opuszczać jej do czasu zagrania piłki
5. Dla obrony rzutu karnego bramkarz może zamienić się funkcją z zawodnikiem z pola gry za zgodą sędziego. Jeżeli po wykonaniu rzutu karnego gra nie będzie kontynuowana, to zawodnicy ci nie muszą zmieniać swoich ubiorów. Bramkarz dla obrony rzutu karnego może być zastąpiony przez zawodnika rezerwowego, zakładając że dozwolona liczba zmian nie została wykorzystana.
6. Bramkarz, który odmawia obrony rzutu karnego zachowuje się niesportowo i zostanie ukarany napomnieniem, a w przypadku ponownej odmowy – wykluczeniem z gry, po uprzednim udzieleniu mu drugiego napomnienia.

Rozstrzygnięcie rzutu karnego

7. Jeżeli sędzia da mimowolny sygnał gwizdkiem zanim znane jest rozstrzygnięcie rzutu karnego, to rzut karny musi być powtórzony.

Szczególne sytuacje

8. Jeżeli podczas wykonywania rzutu karnego piłka została wprowadzona do gry, ale zanim wiadomy stał się jego wynik, nastąpiła awaria oświetlenia, to po usunięciu jej, rzut karny musi być powtórzony.
9. Jeżeli sędzia przedłuża czas gry tylko na wykonanie rzutu karnego zarządzanego w ustalonym czasie gry, to musi o tym powiadomić kapitanów drużyn.
10. Jeżeli rzut karny został zarządzony w czasie, kiedy po jego wykonaniu gra nie będzie już wznowiona, rzut karny musi być wykonany nawet wtedy, gdy na polu gry nie ma pełnych składów drużyn.
11. Jeżeli drużyna grająca w siedmiu zawodników zostanie ukarana rzutem karnym a w rezultacie popełnionego przewinienia jeden z jej zawodników zostanie wykluczony z gry, sędzia kończy zawody nie zezwalając na wykonanie rzutu karnego.

ARTYKUŁ 14 – Rzut karny

Zarządzenie rzutu karnego

12. Zarządzenie rzutu karnego sędziego sygnalizuje zdecydowanie wskazując wyprostowanym ramieniem na punkt karny, z którego rzut ma być wykonany.
13. Piłka musi być umieszczona nieruchomo na punkcie karnym. Przy wykonywaniu rzutu karnego zawodnik wykonujący rzut nie może z jakichkolwiek powodów umieścić piłki obok punktu karnego bez względu na stan nawierzchni pola gry w tym miejscu.
14. Rzut karny może być wykonany tylko na sygnał gwizdkiem sędziego.

Zwody taktyczne

15. Jeżeli wykonawca rzutu karnego wykonuje zwody taktyczne w celu zmylenia bramkarza, poruszając się do przodu w sposób ciągły, to zatrzymanie się tuż przed kopnięciem piłki stanowi naruszenie postanowień Art. XIV, a zawodnik jako zachowujący się niesportowo zostanie napomniany.
16. Zatrzymanie się zawodnika wykonującego rzut karny przed kopnięciem piłki będzie tylko wtedy dozwolone jeżeli cykliczne zatrzymywanie się będzie elementem zwodów taktycznych tego zawodnika podczas zbliżania się do piłki. Jednak po zatrzymaniu się przed piłką zawodnik ten musi natychmiast wziąć zamach nogą i jednostajnym ruchem kopnąć piłkę.

Wprowadzenie piłki do gry

1. Wrzut wykonywany z jakiegokolwiek innego miejsca niż to, w którym piłka przeszła linię boczną pola gry, musi być uznany jako wrzut wykonywany niewłaściwie. W przypadku zaistnienia takiej sytuacji, sędzia nakaże wykonać wrzut drużynie przeciwnej.
2. Świadome uderzenie piłką o ziemię przed wykonaniem wrzutu, nie jest zabronione. Zawodnik nie narusza również przepisów gry, gdy przed wykonaniem wrzutu, piłka przypadkowo wypadnie mu z rąk.
3. Wrzut jest wykonany prawidłowo jeżeli wykonawca wrzutu ma część każdej stopy na lub za linią boczną, względnie część stóp na polu gry a pięty na linii bocznej. W trakcie wykonania obie stopy muszą przylegać do podłoża pola gry.
4. Wykonanie wrzutu z rozbiegu nie jest zakazane pod warunkiem, że w momencie wrzutu wykonawca nie oderwie stóp od podłoża i wykona go z miejsca gdzie piłka uprzednio opuściła pole gry.
5. Wykonanie wrzutu z wykorzystaniem akrobacji dla osiągnięcia lepszego efektu, względnie z pozycji kucznej, jest dozwolone, o ile spełnione zostaną warunki zawarte w niniejszym Artykule.
6. Wykonanie wrzutu z pozycji kłęczącej, względnie siedzącej jest niedozwolone.
7. Nadanie piłce kierunku lotu jedną ręką a wrzucenie jej na pole gry drugą, narusza Przepisy Gry. W takiej sytuacji wrzut zostanie przyznany drużynie przeciwnej, z tego samego miejsca.
8. Jeżeli po prawidłowo wykonanym wrzucie piłka odbije się od sędziego znajdującego się na polu gry lub od podłoża i wyjdzie poza linię boczną – ponowny wrzut wykona drużyna przeciwna.
9. Jeżeli po nieprawidłowo wykonanym wrzucie piłka bezpośrednio trafiła do zawodnika drużyny przeciwnej, sędzia nie może zezwolić na kontynuowanie gry stosując korzyść. Wrzut winien być prawidłowo wykonany przez drużynę przeciwną.
10. Zawodnik, który rozmyślnie opóźnia wykonanie wrzutu winien zostać napomniany. Wrzut wykonuje ta sama drużyna.

ARTYKUŁ 16 – Rzut od bramki

Wprowadzenie piłki do gry

1. Jeżeli z rzutu od bramki piłka nie przekroczy pola karnego i wpadnie bezpośrednio do bramki wykonawcy rzutu lub też w obrębie pola karnego przekroczy linię bramkową na zewnątrz słupków bramkowych, rzut musi być powtórzony, ponieważ piłka zanim opuściła pole gry, nie została wprowadzona do gry.
2. Jeżeli z rzutu wznowić rzutem z rogu od bramki piłka przekroczy bezpośrednio własną linię bramkową poza polem karnym, grę należy.

Zachowania zawodników drużyny nie wykonującej rzutu od bramki

3. Po zarządzeniu rzutu od bramki, zawodnicy drużyny przeciwnej powinni niezwłocznie opuścić pole karne, aby rzut mógł być wykonany bez straty czasu. Celowe ociąganie się z opuszczeniem pola karnego należy traktować jako niesportowe zachowanie.

Sygnalizacja sędziego

4. Rzut od bramki sędzia zarządza, wskazując wyprostowanym ramieniem pole bramkowe, z którego ma być wykonany rzut.

ARTYKUŁ 17 – Rzut z rogu

1. Sędzia i sędzia asystent sprawdzają po swoich stronach prawidłowe ustawienie piłki w polu rożnym do wykonania rzutu z rogu.
2. Jeżeli piłka w sposób jednoznaczny opuściła pole gry na rzut z rogu, to sędzia wskazuje wyprostowanym ramieniem na pole rożne, z którego ma być wykonany rzut.
W przypadku braku jednoznaczności, sędzia oprócz wymienionych wyżej wskazań ręką, daje również sygnał gwizdkiem.

PROCEDURY MAJĄCE NA CELU WYŁONIEŃ ZWYCIĘZCY MECZU

Rzuty z punktu karnego wykonywane w celu wyłonienia zwycięzcy meczu

1. Jeżeli kapitanowie obydwu drużyn wspólnie uzgodnili, że odmawiają wykonywania rzutów z punktu karnego, pomimo faktu, że taką procedurę przewiduje regulamin rozgrywek, to sędzia odstępuje od dalszych działań, opisując całą sytuację w sprawozdaniu.
2. Jeżeli podczas wykonywania rzutów z punktu karnego piłka pękła po zetknięciu się ze słupkiem lub poprzeczką, nie przekraczając linii bramkowej, to rzutu tego nie należy powtarzać.
3. Jeżeli po zakończeniu zawodów, niektórzy zawodnicy opuścili pole gry i nie powrócili dla wykonywania rzutów z punktu karnego, to sędzia odstępuje od wykonywania rzutów, szczegółowo opisując zajście w sprawozdaniu.
4. Wszyscy zawodnicy, którzy nie są kontuzjowani, muszą brać udział w wykonywaniu rzutów z punktu karnego.
5. Podczas wykonywania rzutów z punktu karnego, drużyna która w trakcie meczu nie wykorzystwała limitu zmian, nie może dokonać wymiany zawodnika na rezerwowego przed wykonywaniem rzutów. Jedynie ci zawodnicy, którzy są na polu gry w chwili zakończenia zawodów mogą wziąć udział w wykonywaniu rzutów karnych (nie dotyczy bramkarzy).
6. W wypadku awarii sztucznego oświetlenia, która ma miejsce na stadionie po zakończeniu dogrywki lub w trakcie wykonywania rzutów z punktu karnego, sędzia wyznaczy realny czas na naprawę oświetlenia.
Jeżeli okaże się, że nie ma możliwości dokończenia rywalizacji, o wyniku zdecydują ustalenia regulaminu rozgrywek.

STREFA TECHNICZNA

1. Tylko jedna osoba w danej chwili jest upoważniona do przekazywania taktycznych wskazówek. Osoba ta może przesunąć się do przodu strefy i przebywać tam bez ograniczeń czasowych, ale cały czas musi się odpowiednio zachowywać.

W przeciwnym razie sędzia ma prawo nakazać osobie zachowującej się nieodpowiedzialnie opuszczenie strefy technicznej i jej sąsiedztwa, pozwalając zająć miejsce za ogrodzeniem pola gry, jeżeli takie istnieje. Zachowanie tej osoby sędzia musi opisać w sprawozdaniu

2. W strefie technicznej obowiązuje zakaz palenia tytoniu.

SĘDZIA TECHNICZNY ORAZ REZERWOWY SĘDZIA ASYSTENT

SĘDZIA TECHNICZNY

Na zawodach szczebla centralnego regulamin rozgrywek wymaga udziału sędziego technicznego. Jego wyznaczenie odbywa się według następujących zasad:

- w zawodach Ekstraklasy – sędzia techniczny winien posiadać uprawnienia do prowadzenia co najmniej zawodów II ligi
- w zawodach I ligi – sędzia techniczny winien posiadać uprawnienia do prowadzenia co najmniej zawodów III ligi,
- w zawodach II ligi – sędzia techniczny winien posiadać uprawnienia do prowadzenia co najmniej zawodów IV ligi.

Sposób delegowania sędziów technicznych określa Kolegium Sędziów PZPN.

Obowiązki przed zawodami:

- Przybycie na miejsce zawodów co najmniej 90 minut przed wyznaczoną godziną ich rozpoczęcia.
- Zgłoszenie się do sędziego zawodów i omówienie z nim zasad współpracy oraz podporządkowanie się ustaleniom wydanym przez sędziego.
- Dostarczenie w wyznaczonym czasie sprawozdania z zawodów – do wypełnienia przez obie drużyny (z uwzględnieniem wymogów wynikających z wprowadzenia od sezonu 2010/2011 systemu Extranet na zawodach I ligi).
- Sprawdzenie, czy sprawozdanie zostało wypełnione prawidłowo oraz sprawdzenie tożsamości zawodników, jeżeli zachodzi taka potrzeba.
- Uczestniczenie w odprawie przedmeczowej sędziów.
- Nawiązanie kontaktu z obiema drużynami celem przeprowadzenia, w oznaczonym czasie, wstępnej kontroli ubioru zawodników.
- Kontakt z obsługą medyczną i udzielenie instruktażu dot. postępowania w przypadku kontuzji zawodników.
- Poinformowanie osób towarzyszących drużynom, zajmujących miejsca na ławkach dla zawodników rezerwowych – osób przebywających w strefie technicznej, o ich obowiązkach i uprawnieniach.
- Sprawdzenie ubioru i wyposażenia zawodników przed ich wejściem na pole gry. Jeżeli jakkolwiek część ubioru zawodnika nie odpowiada wymogom Przepisów Gry, sędzia techniczny winien zwrócić na to uwagę sędziemu asystentowi, a ten z kolei musi przekazać odpowiednią informację sędziemu.
- Dokonanie, zgodnie z Przepisami Gry, oceny przygotowania pola gry i jego najbliższego otoczenia ze szczególnym zwróceniem uwagi na sposób oznakowania linii poszczególnych pól, ustawienia chorągiewek, prawidłowości zamocowania siatek bramkowych, umocowania bramek.
- Sprawdzenie ustawienia stanowiska dla pełnienia swoich obowiązków (na przykład stolik i krzesło) – między ławkami dla zawodników rezerwowych oraz kontrola elektronicznych lub tradycyjnych tablic wymiany zawodników.

SĘDZIA TECHNICZNY ORAZ REZERWOWY SĘDZIA ASYSTENT

- Sprawdzenie stanu przygotowania piłek do gry i omówienie współpracy z chłopcami do podawania piłek.
- Wskazanie drużynom miejsca, gdzie mogą rozgrzewać się zawodnicy rezerwowi – najlepiej za pierwszym sędzią asystentem nr 1, w szczególnych przypadkach (brak miejsca za asystentem) zawodnicy mogą rozgrzewać się za własną bramką.

Obowiązki w czasie zawodów:

- Nadzór nad wymianą zawodników.
- Kontrola obydwu ławek dla zawodników rezerwowych wraz ze strefami technicznymi.
- Sygnalizowanie dokonywanej wymiany zawodników za pomocą tablic informacyjnych.
- Opieka nad piłkami zapasowymi.

Pozostawanie do dyspozycji sędziego i pomoc mu w prowadzeniu zawodów poprzez:

- Noszenie kompletnego ubioru sędziowskiego pod dressem.
- Utrzymywanie kontaktu wzrokowego z sędziami w celu udzielenia im pomocy – notowanie wszelkich nałożonych kar indywidualnych (żółte i czerwone kartki), wymiany zawodników oraz ewentualnych przypadków rzucania materiałów pirotechnicznych lub innych przedmiotów (kto i gdzie) na pole gry lub w jego najbliższym otoczeniu.
- Działanie w roli pośrednika w przypadku rozwiązywania problemów, które mogłyby stać się przyczyną przerwania zawodów lub zakończenia ich przed upływem ustalonego czasu gry.
- Nawiązanie kontaktu wzrokowego z sędzią, który na około 2 minuty przed upływem ustalonego czasu gry lub ewentualnych dogrywek, przekazuje za pomocą umówionych gestów czas, jaki zostanie dodany do czasu gry. Sędzia techniczny – czwarty sędzia, tuż przed upływem ustalonego czasu gry połowy zawodów, to jest w 44 minucie i około 55 sekundzie, informuje zawodników i publiczność, za pomocą tablicy wymiany zawodników, o ile minut sędzia przedłużył daną część zawodów. Sędzia techniczny – czwarty sędzia unosi oburącz tablicę ponad głowę i pokazuje ją we wszystkich kierunkach (na wprost pola gry i w obu kierunkach pod kątem 45 do pola gry), przytrzymując ją w każdym położeniu przez około 5 sekund.
- Obserwacja zakłóceń porządku i nadzorowanie zachowań osób przebywających na ławce dla zawodników rezerwowych, niedopuszczanie do eskalacji wydarzeń – w przypadku zamieszek na polu gry lub w jego bezpośrednim otoczeniu (przepychania, bijatyki zawodników itp.) – sędzia techniczny – czwarty sędzia nie wchodzi na pole gry. Dopuszcza się wejście sędziego technicznego jedynie wtedy, kiedy w wyniku wydarzeń na boisku zagrożone jest bezpośrednio zdrowie i życie sędziego.

SĘDZIA TECHNICZNY ORAZ REZERWOWY SĘDZIA ASYSTENT

- Uzgodnienie z sędzią – po pierwszej połowie zawodów oraz po ich zakończeniu – swoich notatek (przed wypełnieniem sprawozdania z zawodów przez sędziego).
- Od sędziego technicznego wymaga się, aby kontrolował strefę techniczną raczej w sposób zapobiegawczy, niż konfrontacyjny.
- Jeżeli jednak osoby uprawnione do przebywania w strefie technicznej zachowują się w sposób wybitnie niesportowy, to sędzia techniczny musi natychmiast poinformować o tym sędziego.

Po zawodach:

- Nadzór nad zejściem zawodników oraz działaczy do szatni, zajmując taką pozycję, aby być świadkiem ewentualnych incydentów. Sędzia techniczny – czwarty sędzia nie wchodzi na pole gry, ale będąc w okolicach strefy technicznej jednej z drużyn,
- Opuszczenie pola gry jako ostatni, mając przed sobą wszystkich zawodników, działaczy i sędziów,
- Złożenie sędziemu pełnego raportu z wydarzeń na polu gry, ustalając z nim ilość i rodzaje kar indywidualnych (napomnienia, wykluczenia z gry), wymiary zawodników i inne istotne zdarzenia. Sędzia techniczny – czwarty sędzia musi także poinformować sędziego o swoich spostrzeżeniach i wydarzeniach, które miały miejsce poza polem widzenia trójki sędziowskiej, a przede wszystkim informuje sędziego o nieodpowiednich zachowaniach jakichkolwiek osób przebywających na ławkach dla zawodników rezerwowych i w strefie technicznej, sporządzając sprawozdanie z zawodów, które winien przekazać sędziemu.

NOTATKI

NOTATKI